DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

10. april 2003 *

I sag C-142/00 P,

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved T. van Rijn, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg,

appellant,

støttet af:

Den Franske Republik ved G. de Bergues og L. Bernheim, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

og af

Rådet for Den Europæiske Union ved J. Huber og G. Houttuin, som befuldmægtigede,

intervenienter i appelsagen,

* Processprog: nederlandsk.

angående appel af dom afsagt den 10. februar 2000 af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans (Tredje Afdeling) i de forenede sager T-32/98 og T-41/98, Nederlandse Antillen mod Kommissionen (Sml. II, s. 201), hvori der er nedlagt påstand om ophævelse af denne dom,

de andre parter i appelsagen:

Nederlandse Antillen ved advocaten M.M. Slotboom og P.V.F. Bos, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger i første instans

og

Kongeriget Spanien ved N. Díaz Abad, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg,

intervenient i første instans

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.-P. Puissochet, og dommerne R. Schintgen, C. Gulmann, V. Skouris og F. Macken (refererende dommer),

generaladvokat: P. Léger
justitssekretær: ekspeditionssekretær M.-F. Contet,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at parterne har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 27. juni 2002,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 12. september 2002,

afsagt følgende

Dom

1 Ved appelskrift indleveret til Domstolens Justitskontor den 14. april 2000 har Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber i medfør af artikel 49 i EF

-statutten for Domstolen iværksat appel af dom afsagt af Retten i Første Instans den 10. februar 2000 (forenede sager T-32/98 og T-41/98, Nederlandse Antillen mod Kommissionen, Sml. II, s. 201, herefter »den appellerede dom«), hvorved Retten annullerede Kommissionens forordning (EF) nr. 2352/97 af 27. november 1997 om særlige foranstaltninger for indførsel af ris med oprindelse i de oversøiske lande og territorier (EFT L 326, s. 21) og Kommissionens forordning (EF) nr. 2494/97 af 12. december 1997 om udstedelse af importlicenser for ris henhørende under KN-kode 1006 med oprindelse i de oversøiske lande og territorier som led i de særlige foranstaltninger, der blev indført ved forordning nr. 2352/97 (EFT L 343, s. 17).

2 Nederlandse Antillen (De Nederlandske Antiller) og Kongeriget Spanien, henholdsvis sagsøger og intervenient i første instans, har afgivet skriftlige indlæg.

3 Ved kendelser afsagt af Domstolens præsident den 23. november 2000 fik Den Franske Republik og Rådet for Den Europæiske Union tilladelse til at intervenere til støtte for Kommissionens påstande, hvorefter de har afgivet skriftlige indlæg.

De relevante retsregler

EF-traktaten

4 Ifølge EF-traktatens artikel 3, litra r) (efter ændring nu artikel 3, stk. 1, litra s), EF), skal Fællesskabets virke indebære associering af de oversøiske lande og territorier (herefter »OLT«) med henblik på at forøge samhandelen og fremme den økonomiske og sociale udvikling i fællesskab.

5 EF-traktatens artikel 227, stk. 3 (efter ændring nu artikel 299, stk. 3, EF), bestemmer, at på de OLT, der er opregnet i EF-traktatens bilag IV (efter ændring nu bilag II EF), anvendes den særlige associeringsordning, som nærmere er fastlagt i traktatens fjerde del. De Nederlandske Antiller er nævnt i dette bilag.

6 EF-traktatens fjerde del, der har titlen »De oversøiske landes og territoriers associering«, omfatter bl.a. artikel 131 (efter ændring nu artikel 182 EF), 132 (nu artikel 183 EF), 133 (efter ændring nu artikel 184 EF), 134 (nu artikel 185 EF) og 136 (efter ændring nu artikel 187 EF).

7 Ifølge traktatens artikel 131, stk. 2 og 3, har associeringen af OLT med Det Europæiske Fællesskab til formål at fremme den økonomiske og sociale udvikling i OLT og at oprette nære økonomiske forbindelser mellem disse og Fællesskabet som helhed. I overensstemmelse med principperne i EF-traktatens præambel skal associeringen først og fremmest åbne mulighed for at tjene befolkningernes interesser i OLT og øge deres velstand for herved at lede dem frem til den økonomiske, sociale og kulturelle udvikling, som de tilstræber.

8 Traktatens artikel 132, stk. 1, bestemmer, at medlemsstaterne i deres samhandel med OLT anvender samme regler, som de i henhold til traktaten anvender indbyrdes.

9 Ifølge traktatens artikel 133, stk. 1, nyder varer med oprindelse i OLT ved indførsel til medlemsstaterne godt af den fuldstændige afskaffelse af tolden mellem medlemsstaterne, som gradvis finder sted i overensstemmelse med traktatens bestemmelser.

10 Det bestemmes i traktatens artikel 134, at såfremt niveauet for toldsatserne for varer hidrørende fra et tredjeland ved indførsel til et OLT, når bestemmelserne i traktatens artikel 133, stk. 1, finder anvendelse, vil kunne fremkalde omlægninger af samhandelen til skade for en medlemsstat, kan denne begære, at Kommissionen foreslår de øvrige medlemsstater nødvendige foranstaltninger for at afhjælpe denne situation.

11 Traktatens artikel 136 bestemmer, at Rådet med udgangspunkt i de opnåede resultater som led i associeringen mellem OLT og Fællesskabet og på grundlag af de principper, der er nedfældet i traktaten, enstemmigt vedtager bestemmelserne om de nærmere retningslinjer for og fremgangsmåden ved OLT's associering med Fællesskabet.

Afgørelse 91/482/EØF

12 Med hjemmel i traktatens artikel 136 traf Rådet den 25. juli 1991 afgørelse 91/482/EØF om de oversøiske landes og territoriers associering med Det Europæiske Økonomiske Fællesskab (EFT L 263, s. 1, herefter »OLT-afgørelsen«).

13 I medfør af OLT-afgørelsens artikel 101, stk. 1, fritages varer med oprindelse i OLT ved indførsel i Fællesskabet for told og afgifter med tilsvarende virkning.

14 OLT-afgørelsens artikel 102 bestemmer, at Fællesskabet hverken anvender kvantitative restriktioner eller foranstaltninger med tilsvarende virkning ved indførsel af varer med oprindelse i OLT.

15 Det bestemmes i artikel 6, stk. 2, i OLT-afgørelsens bilag II, at såfremt varer, der fuldt ud er fremstillet i Fællesskabet eller i AVS-staterne (stater i Afrika, Vestindien og Stillehavet), bearbejdes eller forarbejdes i OLT, anses de for værende fuldt ud fremstillet i OLT.

16 Som en undtagelse til det i OLT-afgørelsens artikel 101, stk. 1, fastslåede princip bemyndiger afgørelsens artikel 109, stk. 1, Kommissionen til at træffe de fornødne beskyttelsesforanstaltninger, »såfremt anvendelsen af denne afgørelse medfører alvorlige forstyrrelser i en erhvervssektor i Fællesskabet eller i en eller flere medlemsstater eller bringer disses finansielle stabilitet udadtil i fare, eller såfremt der opstår vanskeligheder, der vil kunne medføre en forringelse af situationen i en erhvervssektor inden for Fællesskabet eller i en af dettes regioner«.

17 Ifølge artikel 109, stk. 2, skal der ved anvendelsen af stk. 1 fortrinsvis vælges foranstaltninger, som bringer mindst mulig forstyrrelse i associeringens og Fællesskabets funktion. Disse foranstaltninger må ikke gå ud over, hvad der er absolut nødvendigt for at afhjælpe de opståede vanskeligheder.

Forordning nr. 2352/97

18 Det fremgår af første, anden og sjette betragtning til forordning nr. 2352/97, at Kommissionen, da de beskyttelsesforanstaltninger over for indførsel af ris med oprindelse i OLT, der blev indført ved Rådets forordning (EF) nr. 1036/97 af 2. juni 1997 (EFT L 151, s. 8), udløb den 30. november 1997, fandt det nødvendigt at indføre en ordning for tilsyn med importen fra OLT fra den 1. december 1997, navnlig for at undgå, at importen af betydelige mængder ris med oprindelse i OLT allerede fra den 1. december 1997 alvorligt skadede Fællesskabets risмarked i produktionsåret 1997/1998.

19 Syvende og ottende betragtning til forordning nr. 2352/97 har følgende ordlyd:

»De nederlandske myndigheder har underrettet Kommissionen om en beslutning, som Nederlandske Antillers økonomi- og finansministre har truffet om indførelse af en minimumspris for eksport af ris fra Nederlandske Antiller til Fællesskabet som defineret i bilag II til afgørelse 91/482/EØF; denne beslutning kan bidrage til at undgå alvorlige forstyrrelser på Fællesskabets marked;

denne foranstaltning, der i øvrigt er begrænset til ét enkelt OLT-land, kan ikke overflødiggøre foranstaltningen vedrørende tilsynet med Fællesskabets risмarked af ovennævnte årsager.«

20 I henhold til artikel 1 i forordning nr. 2352/97 »[gælder] bestemmelserne i denne forordning [fra den 1. december 1997] for indførsel til Fællesskabet af ris henhørende under KN-kode 1006 med oprindelse i OLT med toldfritagelse«.

21 I henhold til artikel 3, stk. 4, i forordning nr. 2352/97 »er sikkerheden for importlicensen lig med 50% af den told, der beregnes i henhold til artikel 11 i Rådets forordning (EF) nr. 3072/95, og som gælder på datoen for indgivelsen af ansøgningen«.

22 Artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 2352/97 har følgende ordlyd:

»Hvis de mængder, der er indgivet ansøgning om, overstiger den månedlige mængde på 13 300 tons ris udtrykt som ækvivalent afskallet ris, og denne overskridelse ud fra en vurdering af situationen på Fællesskabets marked risikerer at medføre alvorlige forstyrrelser af dette marked, foretager Kommissionen inden for en frist på ti arbejdsdage regnet fra overskridelsesdagen følgende:

— Den fastsætter en procentsats for nedsættelse af mængderne på hver af de ansøgninger, der er indgivet på dagen for overskridelsen.

— Den afviser de ansøgninger, der indgives efter overskridelsesdagen.

— Den suspenderer indgivelsen af nye ansøgninger for den pågældende måned.«

23 Forordning nr. 2352/97, der trådte i kraft den 1. december 1997, var gældende indtil den 31. januar 1998.

Forordning nr. 2494/97

24 Artikel 2 i forordning nr. 2494/97 bestemmer: »Ansøgninger om importlicenser for ris og brudris henhørende under KN-kode 1006, som er indgivet fra den 3. december 1997, giver ikke anledning til udstedelse af importlicenser i henhold til ordningen i forordning (EF) nr. 2352/97.«

25 Artikel 3 i forordning nr. 2494/97 bestemmer: »Indgivelse af ansøgninger om importlicens for ris og brudris henhørende under KN-kode 1006 i henhold til ordningen i forordning (EF) nr. 2352/97 suspenderes indtil den 31. december 1997.«

Retsforhandlingerne for Retten og den appellerede dom

26 Ved to stævninger indleveret til Rettens Justitskontor henholdsvis den 24. februar 1998 (sag T-32/98) og den 6. marts 1998 (sag T-41/98) anlagde De Nederlandske Antiller sag i henhold til EF-traktatens artikel 173 (efter ændring nu artikel 230 EF) med påstand om annullation af forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97.

27 Ved kendelser afsagt den 1. og 10. juli 1998 af formanden for Rettens Fjerde Afdeling fik Kongeriget Spanien tilladelse til at intervenere i begge sager til støtte for Kommissionens påstande.

28 Retten forenede de to sager med henblik på afsigelsen af den appellerede dom.

29 De Nederlandske Antiller nedlagde påstand om annullation af forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97. Kommissionen og Kongeriget Spanien nedlagde påstand om afvisning af sagerne, idet De Nederlandske Antiller ifølge Kommissionen ikke kunne støtte sine søgsmål på traktatens artikel 173, stk. 2, eller stk. 4, eller i det mindste om frifindelse.

Formaliteten i sagerne ved Retten

30 For det første fastslog Retten i den appellerede doms præmis 42 og 43, at sagerne anlagt af De Nederlandske Antiller ikke kunne antages til realitetsbehandling, for så vidt som de var støttet på traktatens artikel 173, stk. 2.

31 For det andet besluttede Retten i præmis 50-62 i den appellerede dom ikke at tage Kommissionens formalitetsindsigelse til følge og antog sagerne til realitetsbehandling, for så vidt som de var støttet på traktatens artikel 173, stk. 4, af nedenstående grunde:

»50 Hvad først angår spørgsmålet, om [De Nederlandske Antiller] er individuelt berørt af [forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97], bemærkes,

at for at en fysisk eller juridisk person kan anses for at være individuelt berørt af en retsakt af generel rækkevidde udstedt af en fællesskabsinstitution, kræves det, at denne person berøres individuelt på grund af visse egenskaber, som er særlige for ham, eller på grund af en faktisk situation, der adskiller ham fra alle andre ([Domstolens dom af 15.7.1963], Plaumann mod Kommissionen [sag 25/62, Sml. 1954-1964, på s. 414, org.ref.: Rec. s. 197], på s. 223, og [af 18.5.1994, sag C-309/89], Codorniu mod Rådet, [Sml. I, s. 1853], præmis 20; Rettens dom af 27.4.1995, sag T-12/93, CCE de Vittel m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1247, præmis 36, og af 17.6.1998, sag T-135/96, UEAPME mod Rådet, Sml. II, s. 2335, præmis 69, og Rettens kendelse af 30.9.1997, sag T-122/96, Federolio mod Kommissionen, Sml. II, s. 1559, præmis 59).

51 I denne forbindelse bemærkes, at ifølge fast retspraksis kan den omstændighed, at Kommissionen i medfør af særlige bestemmelser er forpligtet til at tage hensyn til retsvirkningerne for visse borgeres situation af den retsakt, den agter at vedtage, individualisere disse borgere (Domstolens dom af 17.1.1985, sag 11/82, Piraiki-Patraiki m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 207, og af 26.6.1990, sag C-152/88, Sofrimport mod Kommissionen, Sml. I, s. 2477, Rettens dom [af 14.9.1995, forenede sager T-480/93 og T-483/93], Antillean Rice Mills m.fl. mod Kommissionen [Sml. II, s. 2305], præmis 67, og Domstolens dom af 11.2.1999, sag C-390/95 P, Antillean Rice Mills m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 769, præmis 25-30).

52 I det foreliggende tilfælde er forordning nr. 2352/97 og som gennemførelsesforanstaltning til denne forordning nr. 2494/97 blevet udstedt i henhold til OLT-afgørelsens artikel 109, som i stk. 1 bestemmer, at Kommissionen på visse betingelser kan træffe beskyttelsesforanstaltninger.

53 Artikel 109 bestemmer i stk. 2, at »ved anvendelsen af stk. 1 skal der fortrinsvis vælges foranstaltninger, som bringer mindst mulig forstyrrelse i

associeringens og Fællesskabets funktion. Disse foranstaltninger må ikke gå ud over, hvad der er absolut nødvendigt for at afhjælpe de opståede vanskeligheder«.

54 Det følger af denne bestemmelse, at når Kommissionen påtænker at træffe beskyttelsesforanstaltninger i henhold til OLT-afgørelsens artikel 109, stk. 1, er den forpligtet til at tage de skadelige virkninger i betragtning, som dens beslutning vil kunne have for vedkommende oversøiske lands eller territoriums økonomi samt for de berørte virksomheder (dommen af 11.2.1999, Antillean Rice Mills m.fl. mod Kommissionen, præmis 28, og dommen af 14.9.1995, Antillean Rice Mills m.fl. mod Kommissionen, præmis 70).

55 [De Nederlandske Antiller] figurerer blandt de OLT, som udtrykkeligt er nævnt i traktatens bilag IV, og som bestemmelserne i traktatens fjerde del om OLT's associering finder anvendelse på. I henhold til OLT-afgørelsens artikel 109, stk. 2, var Kommissionen følgelig, da [forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97] blev udstedt, forpligtet til at tage De Nederlandske Antillers særlige situation i betragtning, så meget desto mere, som det kunne forudses, at de skadelige følger af de trufne foranstaltninger først og fremmest ville være mærkbare på [deres] område. På tidspunktet for udstedelsen af [forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97] var Kommissionen, som den i øvrigt har erkendt såvel i sine skriftlige indlæg som under retsmødet, bekendt med, at størstedelen af indførslerne til Fællesskabet af ris med oprindelse i OLT hidrørte fra De Nederlandske Antiller.

56 Da [De Nederlandske Antiller] således nød en særlig beskyttelse i henhold til fællesskabsretten på det tidspunkt, da Kommissionen udstedte [forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97], er [De Nederlandske Antiller] ramt

af disse på grund af en faktisk situation, der adskiller [dem] fra alle andre og derfor individualiserer [dem] i forhold til enhver anden person (dommene i sagerne Plaumann mod Kommissionen, Sml. 1954-1964, på s. 414, org.ref.: Rec. s. 223, og dommen i sagen Piraiki-Patraiki m.fl. mod Kommissionen, præmis 28-31, og dom af 11.2.1999, Antillean Rice Mills m.fl. mod Kommissionen, præmis 28). Følgelig er [De Nederlandske Antiller] individuelt berørt af [forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97] i traktatens artikel 173, stk. 4's forstand.

57 Som Kommissionen har fremhævet, er det ganske vist ikke tilstrækkeligt til at anerkende, at en regional myndighed i en medlemsstat er individuelt berørt af en fællesskabsretsakt, at denne godtgør, at anvendelsen eller iværksættelsen af retsakten kan påvirke de socio-økonomiske forhold på dens område (jf. [Rettens kendelser] i sagerne Comunidad Autónoma de Cantabria mod Rådet [sag T-238/97, Sml. II, s. 2271], præmis 49 og 50, og [af 23.10.1998, sag T-609/97] Regione Puglia mod Kommissionen og Spanien [Sml. II, s. 4051], præmis 21 og 22). I det foreliggende tilfælde er [De Nederlandske Antiller] imidlertid individuelt berørt af [forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97], eftersom Kommissionen, da den påtænkte at udstede dem, var forpligtet til specielt at tage hensyn til [De Nederlandske Antillers] situation i henhold til OLT-afgørelsens artikel 109, stk. 2.

58 Hvad dernæst angår [De Nederlandske Antillers] interesse i at anlægge sag for at opnå annullation af [forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97], kan en sådan interesse ikke udelukkes alene af den grund, at Kongeriget Nederlandene har en selvstændig søgsmålsret i henhold til traktatens artikel 173, stk. 2. I denne forbindelse bemærkes, at den omstændighed, at en medlemsstat og en af dens myndigheder samtidig har interesse i at anlægge sag til prøvelse af samme retsakt, på andre områder ikke har foranlediget Retten til at antage, at myndighedens søgsmålsinteresse ikke var tilstrækkelig til, at en sag med påstand om annullation anlagt i henhold til traktatens artikel 173, stk. 4, kunne antages til realitetsbehandling (jf. Rettens dom [af 30.4.1998, sag T-214/95], Vlaams Gewest

mod Kommissionen [Sml. II, s. 717], præmis 30, og af 15.12.1999, forenede sager T-132/96 og T-143/96, Freistaat Sachsen og Volkswagen mod Kommissionen, Sml. II, s. 3663, præmis 92). Den omstændighed, at Kongeriget Nederlandene i henhold til artikel 1, stk. 5, i OLT-afgørelsens bilag IV kunne indlede den særlige procedure ved Rådet mod [forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97], kan heller ikke påvirke sagsøgerens søgsmålsinteresse i det foreliggende tilfælde.

59 [...]

60 Hvad endelig angår spørgsmålet, om [De Nederlandske Antiller] er umiddelbart berørt af [forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97], må det fastslås, at forordning nr. 2352/97 [og nr. 2494/97] indeholder en fuldstændig ordning, som ikke giver plads for noget skøn fra medlemsstaternes myndigheders side. For ris med oprindelse i OLT fastsætter den nemlig bindende regler om ansøgning om og udstedelse af importlicenser og bemyndiger desuden Kommissionen til at udsætte udstedelsen heraf, såfremt der sker en overskridelse af en kvote, som den fastsætter, og indtræder mærkbare forstyrrelser på markedet. [De Nederlandske Antiller] er følgelig umiddelbart berørt af forordning nr. 2352/97 (jf. Domstolens dom af 13.5.1971, forenede sager 41/70-44/70, International Fruit Company m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 83, org.ref.: Rec. s. 411, præmis 23-28, og af 23.4.1986, sag 294/83, Les Verts mod Parlamentet, Sml. s. 1339, præmis 31).

61 [De Nederlandske Antiller] er også umiddelbart berørt af forordning nr. 2494/97, da denne forordning udelukker udstedelse af importlicenser for ris henhørende under KN-kode 1006 med oprindelse i OLT for ansøgninger indgivet fra den 3. december 1997 og suspenderer indgivelse af nye ansøgninger om eksportlicenser for ris med sådan oprindelse indtil den 31. december 1997.

62 Det følger af det foregående i [dets] helhed, at sagerne kan antages til realitetsbehandling.«

Realiteten i sagerne ved Retten

32 I sag T-32/98 fremførte De Nederlandske Antiller ti anbringender til støtte for deres påstand om annullation af forordning nr. 2352/97. I sag T-41/97 nedlagde de påstand om annullation af forordning nr. 2494/97 og påberåbte sig, at forordning nr. 2352/97 var retsstridig, under henvisning til de samme anbringender som dem, der var påberåbt i sag T-32/98.

33 I den appellerede doms præmis 73-87 gav Retten De Nederlandske Antiller medhold i deres syvende anbringende vedrørende tilsidesættelse af OLT-afgørelsens artikel 109, stk. 1. Retten fandt, at Kommissionen i strid med kravene i denne bestemmelse ikke havde godtgjort, at der var en årsagsforbindelse mellem omfanget af indførslerne fra OLT som følge af anvendelsen af OLT-afgørelsen og eventuelle alvorlige forstyrrelser, som var konstateret på Fællesskabets marked for ris.

34 Retten fandt, at denne undladelse fulgte af en retsvildfarelse, og annullerede derfor forordning nr. 2352/97 og i konsekvens heraf også forordning nr. 2494/97.

Appelsagen

35 I appelsagen, hvorunder Kommissionen har fremført fire anbringender, har den støttet af Den Franske Republik og Rådet nedlagt følgende påstande:

— Den appellerede dom ophæves.

— Principalt: Domstolen træffer selv afgørelse i sagen og afviser sagerne angående påstand om annullation af forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97.

— Subsidiært: Sagerne hjemvises til Retten.

— De Nederlandske Antiller tilpligtes at betale sagsomkostningerne både i første instans og i appelsagen.

36 De Nederlandske Antiller har nedlagt påstand om, at Domstolen afviser appellen eller i det mindste forkaster den og tilpligter Kommissionen at betale sagsomkostningerne.

37 Kongeriget Spanien har nedlagt følgende påstande:

— Den appellerede dom ophæves.

— Principalt: Domstolen træffer selv afgørelse i sagen og afviser sagerne angående påstand om annullation af forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97, eller fastslår, at disse forordninger ikke er retsstridige.

— Subsidiært: Sagerne hjemvises til Retten.

— De Nederlandske Antiller tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

Begæringen om genåbning af den mundtlige forhandling

38 Den mundtlige forhandling afsluttedes den 12. september 2002, da generaladvokaten havde fremsat sit forslag til afgørelse.

39 Ved skrivelse af 25. september 2002 har regeringen for De Nederlandske Antiller fremsat begæring om genåbning af den mundtlige forhandling. Til støtte for begæringen har den gjort gældende, at forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97 udtrykkeligt nævner De Nederlandske Antiller i modsætning til de retsakter, som var genstand for dommen af 22. november 2001 (sag C-452/98, Nederlandse Antillen mod Rådet, Sml. I, s. 8973), som generaladvokaten har støttet sit forslag til afgørelse på. Ifølge De Nederlandske Antillers regering viser denne omstændighed, som generaladvokaten i sit forslag til afgørelse i den foreliggende sag ikke tog hensyn til, at De Nederlandske Antiller klart adskiller sig fra de øvrige OLT, og er af betydning for afgørelsen af, om de er individuelt berørt af de pågældende forordninger.

40 Det bemærkes, at Domstolen af egen drift, på forslag af generaladvokaten eller på parternes begæring i overensstemmelse med artikel 61 i Domstolens procesreglement kan træffe bestemmelse om genåbning af den mundtlige forhandling, såfremt den finder, at sagen er utilstrækkeligt oplyst, eller at sagen skal afgøres på grundlag af et argument, som ikke har været drøftet af parterne (jf. dom af 10.2.2000, forenede sager C-270/97 og C-271/97, Deutsche Post, Sml. I, s. 929, præmis 30, og af 18.6.2002, sag C-299/99, Philips, Sml. I, s. 5475, præmis 20).

41 Efter at have modtaget De Nederlandske Antillers begæring om genåbning og Kommissionens bemærkninger hertil har Domstolen efter at have hørt generaladvokaten truffet bestemmelse om at afslå begæringen.

42 Domstolens beslutning om ikke at efterkomme begæringen fra regeringen for De Nederlandske Antiller blev meddelt regeringen ved skrivelse af 22. januar 2003.

43 Domstolen fandt, at spørgsmålet, om De Nederlandske Antiller var individuelt berørt af forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97, var blevet indgående drøftet af parterne både i deres skriftlige indlæg og under den mundtlige procedure, og at den havde alle de nødvendige oplysninger for at afgøre appelsagen.

Anbringendet om, at Retten tilsidesatte fællesskabsretten ved at anse De Nederlandske Antiller for individuelt berørt af forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97

Parternes argumenter

44 Som sit første anbringende har Kommissionen gjort gældende, at Retten med urette fandt, at det fremgik af OLT-afgørelsens artikel 109, stk. 2, at Kommissionen ved vedtagelsen af forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97 var forpligtet til at tage hensyn til den særlige situation for De Nederlandske Antiller.

45 Domstolen fastslog ganske vist i dommen i sagen Piraiki-Patraiki m.fl. mod Kommissionen, at Kommissionen ved vedtagelsen af beskyttelsesforanstaltninger, for så vidt som omstændighederne ikke konkret er til hinder derfor, skal tilvejebringe oplysninger vedrørende de skadelige virkninger, som dens beslutning muligvis kan have for den pågældende medlemsstats økonomi. Det bemærkes

imidlertid, at til forskel fra den pågældende sag, hvor beskyttelsesforanstaltningerne vedrørte import fra en enkelt medlemsstat, forholder det sig i den foreliggende sag således, at forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97 gælder for import fra alle OLT og ikke kun import fra De Nederlandske Antiller, hvorfor Kommissionen fandt, at den kun kunne tilvejebringe oplysninger om eventuelle virkninger af de påtænkte foranstaltninger globalt for alle OLT set under ét og med generelt henblik på, hvordan associeringen mellem OLT og Fællesskabet fungerede.

46 Under alle omstændigheder har Kommissionen gjort gældende, at ordlyden af OLT-afgørelsens artikel 109, stk. 2, hvorefter den skal tage hensyn til eventuelle virkninger på Fællesskabets funktion, viser, at den er forpligtet til under sin undersøgelse at medtage konsekvenserne af foranstaltningen for funktionen af associeringen mellem OLT og Fællesskabet som sådan og for Fællesskabets funktion.

47 Kommissionen har endvidere anført, at denne fortolkning ikke afkræftes af dommen af 11. februar 1999 i sagen Antillean Rice Mills m.fl. mod Kommissionen, eftersom den pågældende sag vedrørte en beslutning, der udtrykkeligt kun vedrørte importen af ris med oprindelse i De Nederlandske Antiller.

48 Kommissionen har gjort gældende, at hvis Domstolen skulle være af den opfattelse, at OLT-afgørelsens artikel 109, stk. 2, skal fortolkes således, at enhver OLT er individuelt berørt af en forordning, der er gældende for alle OLT, kunne alle OLT påberåbe sig en tilsvarende søgsmålsadgang som medlemsstaterne i henhold til traktatens artikel 173, stk. 2. En sådan fortolkning ville være i strid

med Domstolens faste praksis, hvorefter det ikke er tilstrækkeligt at tilhøre en sluttet kreds af retssubjekter for at anses for at være individuelt berørt.

49 Ifølge Kommissionen er den omstændighed, at størstedelen af importen til Fællesskabet af ris med oprindelse i OLT har oprindelse i et enkelt OLT, ikke tilstrækkelig til at fastslå, at dette OLT's økonomi påføres mere alvorlig skade end et andet OLT's. Retten drog en forkert slutning ved at anvende dette kriterium ved bedømmelsen af, om de skadelige virkninger af forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97 hovedsageligt ville kunne mærkes på De Nederlandske Antillers område.

50 Den spanske regering har gjort gældende, at De Nederlandske Antiller i modsætning til i dommen af 11. februar 1999 i sagen Antillean Rice Mills m.fl. mod Kommissionen, der angik beskyttelsesforanstaltninger vedrørende import af ris med oprindelse i De Nederlandske Antiller, med hensyn til forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97 ikke er individualiseret i forhold til de øvrige OLT. Ifølge denne regering har De Nederlandske Antiller ikke godtgjort, at de adskilte sig fra de øvrige OLT, som disse forordninger også henvendte sig til. Den omstændighed, at De Nederlandske Antiller eksporterede større mængder ris til Fællesskabet end de øvrige OLT, er ikke tilstrækkeligt til at individualisere dem i forhold til de øvrige.

51 Den franske regering har gjort gældende, at Retten, selv om den med rette kunne have støttet sin afgørelse på dommen i sagen Piraiki-Patraiki m.fl. mod Kommissionen og dommen af 11. februar 1999 i sagen Antillean Rice Mills m.fl. mod Kommissionen, ikke deraf kunne udlede, at fællesskabsinstitutionernes forpligtelse til at tage hensyn til den indvirkning, som de påtænkte beskyttelsesforanstaltninger kunne få på økonomien i et OLT, udgjorde en tilstrækkelig omstændighed til, at dette OLT kunne anses for »en berørt person« i denne

retspraksis' forstand. Under alle omstændigheder skulle De Nederlandske Antiller have bevist, at de havde særlige egenskaber eller var i en faktisk situation, der adskilte dem fra alle andre OLT.

52 Den omstændighed, at størstedelen af importen til Fællesskabet af ris med oprindelse i OLT var fra De Nederlandske Antiller, er heller ikke tilstrækkelig til at individualisere dem i forhold til de andre OLT, der producerer ris, såsom Montserrat og Turks- og Caicos-øerne. Denne omstændighed medfører ikke nødvendigvis, at De Nederlandske Antillers økonomi er mere alvorligt berørt end andre OLT's.

53 Den franske regering har endelig gjort gældende, at selv om der i Domstolens og Rettens praksis bliver taget hensyn til de økonomiske konsekvenser i forbindelse med undersøgelsen af, om sager anlagt af borgere kan antages til realitetsbehandling, er den omstændighed, at nogle erhvervsdrivende berøres økonomisk af en retsakt i højere grad end deres konkurrenter, ikke tilstrækkelig til, at de kan anses for at være individuelt berørt af denne retsakt. Den omstændighed, at en retsakt kan berøre et endog begrænset antal personer eller en enkelt person på grund af den pågældendes objektive egenskaber — f.eks. den egenskab at være den største eksportør af ris med oprindelse i OLT — er således ikke tilstrækkelig til, at denne retsakt skal anses for at berøre denne person eller disse personer individuelt.

54 Rådet er af den opfattelse, at Retten, for så vidt angår spørgsmålet, om De Nederlandske Antillers regering er individuelt berørt af forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97, med urette fandt, at det fulgte af OLT-afgørelsens artikel 109, stk. 2, at Kommissionen havde en forpligtelse til at tage hensyn til De Nederlandske Antillers særlige situation. En sådan forpligtelse kan ikke udledes af praksis ved Fællesskabets retsinstanser.

55 Ifølge Rådet kan der ikke, blot fordi størstedelen af importen til Fællesskabet af ris med oprindelse i OLT var fra De Nederlandske Antiller — hvilket Retten tillagde vægt, da den fandt, at De Nederlandske Antiller var individuelt berørt — foretages en sådan sondring mellem De Nederlandske Antiller og de øvrige OLT, at man kan anse De Nederlandske Antiller for individuelt berørt. Den omstændighed, at størstedelen af importen kommer fra ét OLT, har efter Rådets opfattelse ikke nødvendigvis den virkning, at landets økonomi er mere alvorligt berørt end økonomien i et andet OLT. Det er slet ikke umuligt, at de skadelige virkninger i den foreliggende sag vil være betydeligt mere mærkbare i et lille område som Montserrat eller Turks- og Caicos-øerne.

56 De Nederlandske Antillers regering har gjort gældende, at dette anbringende skal forkastes.

57 Ifølge denne regering følger det af Domstolens praksis, at Kommissionen, når den træffer beskyttelsesforanstaltninger, skal tilvejebringe oplysninger om de skadelige virkninger, som dens beslutning muligvis kan have for det pågældende OLT's økonomi såvel som for de berørte virksomheder (jf. dommen af 11.2.1999 i sagen Antillean Rice Mills m.fl. mod Kommissionen, præmis 25 og 26). I henhold til denne retspraksis påhviler der således Kommissionen en forpligtelse til at tage hensyn til økonomien i de OLT, der berøres af den påtænkte beskyttelsesforanstaltning, uden at der skal anlægges en sondring på grundlag af, om denne foranstaltning berører et eller flere OLT.

58 Kommissionens opfattelse af, at den kun skal foretage en undersøgelse af eventuelle virkninger af en foranstaltning, den påtænker at træffe, »globalt for alle OLT set under ét«, ville føre til uacceptable situationer. Kommissionen ville

derved fuldstændig kunne ødelægge økonomien i et enkelt OLT med en beskyttelsesforanstaltning, hvis virkninger ganske vist forekommer at være minimale »globalt for alle OLT set under ét«, fordi de øvrige OLT ikke eksporterer de varer, foranstaltningen vedrører, til Fællesskabet.

Domstolens bemærkninger

59 Det bemærkes, at for så vidt som De Nederlandske Antiller er en juridisk person i medfør af intern nederlandsk ret, kan de som udgangspunkt anlægge et annullationssøgsmål i henhold til traktatens artikel 173, stk. 4, hvorefter enhver fysisk eller juridisk person kan indbringe klage over beslutninger, der retter sig til ham, samt over beslutninger, som, skønt de er udfærdiget i form af en forordning eller en beslutning rettet til en anden person, dog berører ham umiddelbart og individuelt.

60 I den foreliggende sag fastsatte Kommissionen, da den udstedte forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97, foranstaltninger af generelt indhold, der finder anvendelse på indførsel til Fællesskabet af ris med oprindelse i alle OLT uden forskel.

61 Selv om De Nederlandske Antiller er nævnt i syvende betragtning til forordning nr. 2352/97, fremgår det klart af forordningens artikel 1, at den finder anvendelse på indførsel til Fællesskabet af ris med oprindelse i samtlige OLT.

62 Det fremgår endvidere af syvende og ottende betragtning til forordning nr. 2352/97, at når det udtrykkeligt blev nævnt, at De Nederlandske Antiller havde truffet beslutning om at indføre en minimumspris for eksport af ris med oprindelse i dette OLT til Fællesskabet, var det både for at fremhæve, at der kun var truffet en sådan beslutning af et enkelt OLT, og for at vise, at beslutningen ikke kunne overflødiggøre vedtagelse af de omtvistede beskyttelsesforanstaltninger, forordningen vedrørte.

63 Følgelig har forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97 efter deres art generel rækkevidde og er ikke beslutninger som omhandlet i EF-traktatens artikel 189 (nu artikel 249 EF).

64 Det må imidlertid undersøges, om De Nederlandske Antiller på trods af de anfægtede forordningers generelle rækkevidde alligevel kan anses for at være umiddelbart og individuelt berørt af disse. At en retsakt har generel rækkevidde, udelukker nemlig ikke, at visse fysiske eller juridiske personer kan være umiddelbart og individuelt berørt af den (jf. dommen i sagen Codorniu mod Rådet, præmis 19).

65 Ifølge fast retspraksis kan en almengyldig retsakt såsom en forordning kun berøre fysiske eller juridiske personer individuelt, såfremt de rammes på grund af visse egenskaber, som er særlige for dem, eller på grund af en faktisk situation, der adskiller dem fra alle andre og derfor individualiserer dem på lignende måde som en adressat (jf. bl.a. dom af 22.11.2001, sag C-451/98, Antillean Rice Mills mod Rådet, Sml. I, s. 8949, præmis 49, af 25.7.2002, sag C-50/00 P, Unión de Pequeños Agricultores mod Rådet, Sml. I, s. 6677, præmis 36, og af 10.12.2002, sag C-312/00 P, Kommissionen mod Camar og Tico, Sml. I, s. 11355, præmis 73).

66 Hvad for det første angår de egenskaber, der er særlige for De Nederlandske Antiller sammenlignet med de andre OLT, har de gjort gældende, at de beskyttelsesforanstaltninger, der blev indført ved forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97, indebar drastiske reduktioner i importen af ris med oprindelse i OLT til Fællesskabet, og har understreget, at størstedelen af indførslerne til Fællesskabet af ris med oprindelse i OLT hidrørte fra De Nederlandske Antiller.

67 Selv om fastsættelsen af beskyttelsesforanstaltninger berører sektoren for risforarbejdning på De Nederlandske Antiller, og størstedelen af indførslerne til Fællesskabet af ris med oprindelse i OLT ved vedtagelsen af forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97 hidrørte fra De Nederlandske Antiller, udgjorde denne sektor i 1996, nemlig i referenceåret for afgørelsen af, om der skulle træffes de pågældende beskyttelsesforanstaltninger, kun 0,9% af De Nederlandske Antillers bruttonationalprodukt. Endvidere er det ikke bestridt, at De Nederlandske Antiller ikke — i hvert fald på tidspunktet for vedtagelsen af forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97 — var det eneste OLT, der producerede ris.

68 Under disse omstændigheder er det ikke bevist, at forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97 medførte alvorlige konsekvenser for en væsentlig sektor i De Nederlandske Antillers økonomi til forskel fra ethvert andet OLT, og heller ikke, at De Nederlandske Antiller blev ramt af beskyttelsesforanstaltningerne på grund af egenskaber, der adskilte dem fra andre OLT, som også var omfattet af disse forordninger.

69 Under alle omstændigheder er den almene interesse, som et OLT som den enhed, der er kompetent med hensyn til økonomiske eller sociale spørgsmål inden for sit

område, kan have i at opnå et gunstigt resultat for dette områdes økonomiske velfærd, ikke i sig selv tilstrækkelig til at betragte dette OLT som værende berørt i traktatens artikel 173, stk. 4's forstand af bestemmelserne i forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97 og så meget mindre som værende individuelt berørt af dem (jf. dommen i sagen Nederlandse Antillen mod Rådet, præmis 64).

70 De Nederlandske Antiller har således ikke bevist, at de på grund af særlige egenskaber er individuelt berørt af forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97.

71 Hvad for det andet angår spørgsmålet, om De Nederlandske Antiller befinder sig i en faktisk situation, der adskiller dem fra alle andre og individualiserer dem på lignende måde som en adressat, har de gjort gældende, at de udførte den største mængde ris med oprindelse i OLT til Fællesskabet, og at Kommissionen på tidspunktet for vedtagelsen af forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97 var bekendt med denne særlige situation og derfor havde pligt til at tage den i betragtning med henblik på vurderingen af virkningerne af de påtænkte beskyttelsesforanstaltninger for De Nederlandske Antillers økonomi.

72 Vedrørende dette sidste punkt skal det bemærkes, at den omstændighed, at Rådet eller Kommissionen i medfør af særlige bestemmelser er forpligtet til at tage hensyn til følgerne af den retsakt, som de påtænker at vedtage, for visse personers situation, kan være egnet til at individualisere disse (jf. dommen i sagen Piraiki-Patraiki m.fl. mod Kommissionen, præmis 28 og 31, dommen af 11.2.1999 i sagen Antillean Rice Mills m.fl. mod Kommissionen, præmis 25, og dommen i sagen Nederlandse Antillen mod Rådet, præmis 67).

73 Når Kommissionen således påtænker at træffe beskyttelsesforanstaltninger med hjemmel i OLT-afgørelsens artikel 109, stk. 1, skal den, for så vidt som omstændighederne konkret ikke er til hinder derfor, tilvejebringe oplysninger om de skadelige virkninger, som dens beslutning muligvis kan have for de pågældende OLT's økonomi såvel som for de berørte virksomheder (jf. dommen af 11.2.1999 i sagen Antillean Rice Mills m.fl. mod Kommissionen, præmis 26, og dommen i sagen Nederlandse Antillen mod Rådet, præmis 68).

74 Det fremgår imidlertid af dommen i sagen Piraiki-Patraiki m.fl. mod Kommissionen, at konstateringen af denne forpligtelse ikke er tilstrækkeligt bevis for, at disse OLT og disse virksomheder er individuelt berørt af disse foranstaltninger i traktatens artikel 173, stk. 4's forstand (jf. dommen i sagen Nederlandse Antillen mod Rådet, præmis 70).

75 Domstolen fastslog i præmis 28 i dommen i sagen Piraiki-Patraiki m.fl. mod Kommissionen, at Kommissionen var forpligtet til at tilvejebringe oplysninger vedrørende de skadelige virkninger, som dens beslutning muligvis kunne have for den pågældende medlemsstats økonomi såvel som for de berørte virksomheder, men den udledte på ingen måde af denne ene betragtning, at alle de berørte virksomheder var individuelt berørt i traktatens artikel 173, stk. 4's forstand. Den fandt tværtimod, at kun de virksomheder, der allerede havde indgået kontrakter, hvis opfyldelse skulle foretages inden for den periode, hvor den omtvistede beslutning var gældende, men helt eller delvis blev forhindret af denne, var individuelt berørt i traktatens artikel 173, stk. 4's forstand (jf. dommen i sagen Piraiki-Patraiki m.fl. mod Kommissionen, præmis 28, 31 og 32, og i sagen Nederlandse Antillen mod Rådet, præmis 71).

76 Det følger af det anførte, at konstateringen af, at Kommissionen, for så vidt som omstændighederne ikke var til hinder derfor, på tidspunktet for vedtagelsen af forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97 skulle tage hensyn til de skadelige virkninger, som disse forordninger muligvis kunne have for de pågældende OLT's økonomi såvel som for de berørte virksomheder, på ingen måde fritog De Nederlandske Antiller fra kravet om, at de skulle bevise, at disse forordninger ramte dem på grund af en faktisk situation, der adskilte dem fra alle andre.

77 Den omstændighed, at De Nederlandske Antiller eksporterede langt den største mængde ris med oprindelse i OLT til Fællesskabet, adskilte dem ikke fra alle andre OLT. For selv om påstanden om, at beskyttelsesforanstaltningerne i henhold til forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97 kunne få betydelige socio-økonomiske konsekvenser for De Nederlandske Antiller, skulle vise sig begrundet, står det dog fast, at forordningerne havde lignende konsekvenser for de andre OLT.

78 Den i nærværende sag omhandlede økonomiske virksomhed, nemlig virksomhed med forarbejdning inden for OLT af ris med oprindelse i tredjelande, er en erhvervsmæssig virksomhed, der når som helst kan udøves af en hvilken som helst erhvervsdrivende inden for et hvilket som helst OLT. Der findes også forarbejdningsvirksomheder for ris i andre OLT end De Nederlandske Antiller, nemlig på Montserrat og Turks- og Caicosøerne. En sådan økonomisk virksomhed kunne derfor ikke adskille De Nederlandske Antiller fra alle andre OLT.

79 Når henses til det ovenfor anførte, kan De Nederlandske Antiller ikke anses for at være ramt på grund af visse egenskaber, som er særlige for dem, eller på grund af en faktisk situation, der adskiller dem fra alle andre og derfor individualiserer dem.

80 Det var derfor med urette, at Retten fandt, at de var individuelt berørt af forordning nr. 2352/97 og nr. 2494/97.

81 Den appellerede dom skal herefter ophæves.

Sagerne anlagt i første instans

82 I henhold til artikel 61 i statutten for Domstolen kan Domstolen, hvis den giver appellanten medhold og ophæver den af Retten trufne afgørelse, selv træffe endelig afgørelse, hvis sagen er moden til påkendelse.

83 Det bemærkes for det første, at De Nederlandske Antiller ikke har søgsmålskompetence i henhold til traktatens artikel 173, stk. 2 (jf. dommen i sagen Nederlandse Antillen mod Rådet, præmis 50).

84 Det følger for det andet af præmis 59-80 ovenfor, at De Nederlandske Antiller heller ikke har søgsmålskompetence i medfør af traktatens artikel 173, stk. 4.

85 Sagerne anlagt i første instans må derfor afvises.

Sagens omkostninger

86 I henhold til artikel 122, stk. 1, i Domstolens procesreglement skal Domstolen træffe afgørelse om sagens omkostninger, såfremt der gives appellanten medhold, og Domstolen selv endeligt afgør sagen.

87 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, som ifølge artikel 118 finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom.

88 Kommissionen har nedlagt påstand om, at De Nederlandske Antiller tilpligtes at betale sagens omkostninger, herunder omkostningerne i forbindelse med sagen for Retten. Da De Nederlandske Antiller har tabt appelsagen, bør det pålægges dem at bære deres egne omkostninger og betale Kommissionens omkostninger, både i forbindelse med sagen for Retten og for Domstolen.

89 I procesreglementets artikel 69, stk. 4, bestemmes det, at medlemsstater og institutioner, der er indtrådt i en sag, bærer deres egne omkostninger. Kongeriget Spanien, Den Franske Republik og Rådet skal derfor hver bære deres egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

1) **Dommen afsagt den 10. februar 2000 af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans i de forenede sager T-32/98 og T-41/98, Nederlandse Antillen mod Kommissionen, ophæves.**

2) Nederlandse Antillens annullationssøgsmål afvises.

3) Nederlandse Antillen betaler sagens omkostninger i første instans og i appelsagen.

4) Kongeriget Spanien, Den Franske Republik og Rådet for Den Europæiske Union bærer deres egne omkostninger.

Puissochet Schintgen Gulmann

Skouris Macken

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 10. april 2003.

R. Grass J.-P. Puissochet

Justitssekretær Formand for Sjette Afdeling